

HELSETILSYNET

tilsyn med barnevern, sosial- og helsetjenestene

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep

0030 OSLO

DERES REF: / YOUR REF:

VÅR REF: / OUR REF:

2012/1201 | JAO

DATO: / DATE:

30 . november 2012

Høring – forslag til lovendringer for å gi barn bedre beskyttelse mot vold og overgrep

Statens helsetilsyn viser til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets brev av 12. oktober 2012 hvor det blir bedt om høringsuttalelse på forslag til endringer i lov om barn og foreldre (barneloven). Høringsfristen er satt til 1. desember.

Statens helsetilsyn vil innledningsvis bemerke at vi støtter departementets intensjoner om å styrke barnets rettsikkerhet og endringer i barneloven.

Vi kommenterer kun de forslag som har betydning for tilsyn med barnvern, og har bemerkninger til forslagene i kapittel 3, 5 og 6.

3.3 Bør barneverntjenesten være partshjelper i saker etter barneloven?

Det blir bedt om at høringsinstansene uttaler seg til spørsmål om barneverntjenesten bør gis adgang til å være partshjelper i en sak etter barneloven.

Etter gjeldende rett kan barneverntjenesten opptre som støtte for bostedsforelder i en samværssak ved å vitne i en sak for domstolene og legge frem de aktuelle dokumenter i barnevernsaken som støtter bostedsforelder. Barneverntjenestens oppgave er å sikre barnets omsorgssituasjon på bakgrunn av barnevernfaglige vurderinger av barnet og foreldrene. Det er derfor av stor betydning at barnevernet møter og forklarer seg for domstolene når de har opplysninger om barnets omsorgssituasjon, slik at domstolene får et så godt grunnlag som mulig for avgjørelsen som skal tas.

Statens helsetilsyn er imidlertid betenkt over at barneverntjenesten skal være partshjelper i en barnelovsak. Det at barneverntjenesten formelt skal opptre til støtte for en av foreldrene, kan bidra til å komplisere barnevernets ansvar for å følge opp barnet og familien på et senere tidspunkt. Barnevernets ansvar er alltid knyttet til barnets situasjon. En vitneforklaring fra barneverntjenesten som partshjelper med anbefalinger om begrensninger i eller bortfall av samvær med den andre av foreldrene vil kunne forsterke konflikten mellom foreldrene. Det vil også kunne føre til

etterfølgende samarbeidsutfordringer mellom barnevernet og foreldrene. Når saken er kommet for retten med påstander om vold og overgrep er konfliktnivået i saken som regel svært høyt. Slike saker krever særlig kompetanse både av domstoler og hjelpeapparatet for øvrig, og innebærer også faglige ressursmessige utfordringer for en allerede presset barneverntjeneste.

Barneverntjenesten skal først og fremst ivareta barnet. Som partsrepresentant for en av de voksne vil det være en fare for at den voksnes behov for hjelp og støtte vil kunne gå på bekostning av å ivareta barnets interesse. Vurderingen av barnets omsorgssituasjon vil kunne endre seg over tid etter hvert som saken utvikler seg. Dersom tvisteloven § 15-7 skal anvendes analogisk, slik vi oppfatter det, vil det bety at barneverntjenesten, som partshjelper, vil være avskåret fra å fremme prosesshandlinger som kommer i strid med partenes interesse, fordi partshjelperen bare kan foreta prosesshandlinger som støtter parten. Det betyr, slik vi oppfatter det, at nye opplysninger i saken som fører til at barneverntjenesten endrer standpunkt underveis i saken vil komplisere rollen som partsrepresentant. Barneverntjenesten vil kunne havne i en lojalitetskonflikt mellom den parten som barneverntjenesten skal representere og hensynet til barnet, med risiko for at barnets interesse og behov ikke blir sett og ivaretatt slik det skal. Etter gjeldene rett møter barneverntjenesten som alminnelig vitne i saken når de innkalles. Barneverntjenesten opplyser saken, legger fram fakta de er kjent med, og opplyser om hvilke vurderinger som er gjort. Dersom nye opplysninger i saken fører til at barneverntjenesten endrer sine vurderinger av barnets situasjon og dermed ikke lenger utelukkende støtter den aktuelle foreldre kan og skal også dette formidles etter gjeldene rett.

Statens helsetilsyn er derfor kommer til at gjeldene rett vil sikre at barneverntjenesten vurderer alle sider av saken og ikke forplikter seg i en bestemt retning. På den måten ivaretas også hensynet til barnet på den beste måten.

En viktig presisering her er at barneverntjenesten også må sørge for å ha rutiner som sikrer at påstander om vold og overgrep mot barn dokumenteres, anmeldes og etterforskes av politiet. Vi viser her til departementets veileder Q-1121B som beskriver nærmere barnevernets rolle ved mistanke om overgrep under samvær. Det bør også vurderes om familievernkontorene skal få et særlig ansvar for å ivareta den av foreldrene som har opplyst om bekymringer for vold og overgrep mot barnet sitt.

Statens helsetilsyn støtter forslaget om lovfestet fritak for taushetsplikt i forbindelse med vitneforklaringer i barnefordelingssaker. I praksis gis også fritak fra taushetsplikt i slike saker regelmessig av Fylkesmannen. Disse sakene kommer som regel til Fylkesmannen svært kort tid før saken skal behandles av domstolene, noe som forutsetter at Fylkesmannen har kapasitet og kan prioritere sakene som hastesaker. Dette er uheldig også av hensyn til kontradiksjonen i sakene. Dersom barneverntjenesten har undersøkt barnets situasjon vil disse opplysningene være av stor betydning for å få opplyst saken. Et lovfestet fritak vil forenkle og tydeliggjøre barnevernets rolle og på den måten bidra til å sikre mer aktiv deltakelse fra barnevernet. Fylkesmannen har også delegert myndighet til å vurdere fritak fra taushetsplikten for ansatte i skole og barnehage. Selv om dette området ikke hører inn under Statens helsetilsyns ansvarsområde tillater vi oss likevel å peke på at det kan være hensiktsmessig å vurdere om lovfestet fritak også bør gjelde for disse etatene.

3.4 Bør barneverntjenesten gis hjemmel til å iverksette tiltak overfor samværsforelder uten samtykke?

Statens helsetilsyn ser klare fordeler med at barneverntjenesten får anledning til å stanse/reducere samvær som vurderes som skadelig for barnet, og muligheten til å pålegge hjelpetiltak i begge hjem også mot foreldrenes vilje. Barnet vil kunne sikres på en raskere måte samtidig som foreldrene unngår å bli framstilt som sabotører av samværsavtale, med de negative følger det kan få for et senere samarbeid og i en eventuell etterfølgende rettssak. Som departementet påpeker er forholdet mellom barnevernloven og barneloven kompleks og forutsetter en bred utredning.

Hensynet til barnet tilsier at saker hvor både barneloven og barnevernloven får betydning bør behandles i ett system som ser hele barnets situasjon, slik at barnet slipper å forholde seg til stadige prosesser innenfor ulike rettsystemer og forvaltningsenheter. Statens helsetilsyn støtter derfor synspunkter som framkommer i NOU 2012:15 *Bedre beskyttelse av barns utvikling* at det bør utredes en form for "family court" med spisskompetanse til å behandle saker som i dag behandles av både fylkesnemnda og domstolene.

Kap. 5 Barnets deltagelse

Statens helsetilsyn støtter forslaget i sin helhet. Vi deler forøvrig også barneombudets synspunkt som framgår av rapporten "Barnets stemme stilnet i stormen" om at det bør gis klare føringer til domstolene om at barnet må få si sin mening om alle relevante spørsmål saken reiser. Vi vil for øvrig bemerke at dette er barn som befinner seg i en vanskelig livssituasjon og at det derfor er særlig viktig at barnet blir møtt av en voksen med kompetanse til å håndtere en vanskelig barnesamtale. Den voksnes kompetanse vil være helt avgjørende for kvaliteten på den informasjonen som formidles fra barnet.

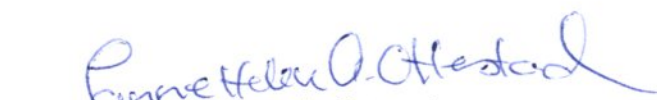
Kap. 6 Opplysnings- og meldeplikt for dommere

Statens helsetilsyn støtter forslaget om en egen bestemmelse som regulerer meldeplikt for domstolene. Det er vanskelig å se at det foreligger reelle hensyn som tilsier at alvorlige opplysninger om barns forhold, som en dommer får kjennskap til i en sak som er til behandling, skal behandles annerledes enn alvorlige opplysninger om barns forhold som ansatte i forvaltningsorganer får kjennskap til. Når for eksempel helsepersonell har opplysningsplikt til barnevernet, er det fordi hensynet til barnet er satt foran behovet for å bevare tillitsforholdet i et behandler/pasientforhold. De samme hensyn gjør seg også gjeldende her.

Statens helsetilsyn vil avslutningsvis understreke at vi er opptatt av at saksbehandlingen i saker der det er påstander om vold og overgrep mot et barn sikrer barnet på best mulig måte. Det er viktig at saken opplyses så godt som mulig og det bør derfor vurderes om staten bør dekke kostnadene til tradisjonell sakkyndig utredning etter barneloven § 61 første ledd nr. 3 i disse sakene. Fri rettshjelp i alle saker etter barneloven hvor det er temaet bør også vurderes. Dårlig økonomi hos foreldre bør ikke være en hindring for å fremme en sak etter barneloven der det er påstander om vold og overgrep.

Ut over dette har Statens helsetilsyn ingen kommentarer.

Med hilsen

Janne-Helene A. Ottestad
seniorrådgiver

Juridisk saksbehandler: seniorrådgiver Janne-Helene A. Ottestad, tlf. 21 52 99 45